

דרום אמריקה - סיפור מסע XI

פרו - ארץ השמש

ביום ששי, ה-27/4, למחרת הארוע החברתי והגסטרונומי בפלאזה של לה פאס, קמנו מוקדם, נפרדנו שוב מדיוויד ומאילן שטסו באותו ערב צפונה, הפקדנו ציודים מיותרים במלון (אליו נשוב כעבור שבועיים) ויצאנו לדרכנו לפרו. המיניבוס חיכה לנו בפתח המלון ולמרות שדובר על יציאה ב-08:00 בבוקר ולמרות שהיינו עדיין בבוליביה (שם יש תמיד זמן ובשפע), היה הנהג לחוץ כבר ב-07:45 ורצה כבר לצאת. אך אנו היינו עסוקים בתהליך ההפקדה המייגע של הציוד והפיננסים (כרטיס ויזה, טרוולרס צ'קס וכו') ובסופו של דבר יצאנו כמתוכנן ב-08:00 למרות הלחץ הלא מובן של הנהג. מי נותר בחבורה? רונן ומיכל, טלי וגילי, חיים ואנוכי. היו במיניבוס עוד כמה זרים מתפוצות אירופה ודרום אמריקה, אך לא היו ישראלים אחרים! עד מהרה עקף אותנו מיניבוס אחר שנסע אף הוא לאותו יעד בפרו ובו זיהינו 4 ישראלים אחרים. 10 ישראלים, זה כבר היה יותר מתקבל על הדעת...

נסענו לעבר אגם הטיטיקקה - הגדול באגמי דרום אמריקה והאגם הגבוה ביותר בעולם (לפחות האגם הרציני הכי גבוה - אגם בו מתנהלת תחבורה ימית סדירה). כעבור כשלוש שעות נסיעה במזג אוויר פנטסטי ובנופים יפים הגענו לעיירת החוף קופה-קבנה. בדרך חצינו במעבורת קטע צר באגם הצלול והיפהפה. בקופה-קבנה אכלנו ארוחת צהריים ושוטטנו ברחובותיה ובככר המרכזית המטופחת. בסמוך לככר נצבה לה כנסית ענק מדהימה. בצורתה המיוחדת, בצבעה הלבן וביופיה היא מאד הזכירה את הטאג'-מאהל בהודו, למרות ששם עוד לא היינו. לאחר מכן המשכנו בנסיעה, בדרך עפר, למעבר הגבול עם פרו. בדיוק מתחת לשער הגדול שציין את הגבול, הפכה דרך העפר לכביש. זה היה הסימן הראשון לכך שפרו עומדת להיות ארץ הרבה יותר מפותחת, מתוחכמת ומודרנית (הכל יחסית לבוליביה כמובן) אך לא בהכרח מתוקנת יותר. מדוע לא? לאחר ביקורת הדרכונים בצד הבוליביאני שעברה צ'יק-צ'אק, צעדנו בעשיריה לעבר משטרת הגבולות הפרואנית. טלי עמדה ראשונה בתור ודרכונה הוחתם והוחזר לה. היא הורשתה להכנס. אני עמדתי מאחוריה וכשהיא סיימה מסרתי את דרכוני לשוטר המשופם (אינני זוכר אם הוא באמת היה משופם או לא, אך הוא עשה עלי רושם משופם). השוטר החל במרץ בעבודת ההחתמות ואני כבר קיוויתי שנבואת החבר'ה שכבר היו בפרו וחזרו ללה פאס תתבדה, אבל בשניה האחרונה הוא הבחין בפרט המפליל שקיוויתי שיעלם מעיניו, הוא סגר את הדרכון והחזיר לי אותו בלווית הבשורה - "אתה לא!". מה העניין? אני (וחיים ומיכל ועוד שניים מהחבר'ה הישראלים האחרים) הוצאתי את הויזה לפרו בארץ, בספטמבר 89. הויזה טובה לשנה מיום הוצאתה כפי שאמרו בשגרירות פרו בארץ וכפי שגם אמרו (לא לנו, אלא לחבר'ה האחרים שהיו בפרו) בשגרירות פרו בלה פאס. כלומר, היתה לכולנו, לכל חמישה החבר'ה שהוצאנו את הויזה ב-89, ויזה תקפה לפרו. אך השוטרים במשטרת הגבולות החליטו על דעת עצמם שזה לא טוב מספיק. נכנסתי למשרדו של הבוס במקום, שהיה משופם על אמת, והסברתי לו שהויזה שלנו עדיין תקפה. מיד אחרי נכנסו יתר הארבעה שגם הם נותרו מחוץ לארץ המובטחת. הפקיד המנוול נותר אדיש ואמר שעלינו לחזור ללה פאס ולהוציא ויזה חדשה. אמרתי לו שאין טעם שנחזור ללה פאס משום ששם כבר אמרו לנו שהויזה שבידינו תקפה. הרמת כתפיים מצידו. "הויזה שלכם טובה רק לשנת 1989", קבע האיש. "אז מי שמוציא ויזה ב-31 בדצמבר, היא טובה רק ליום אחד?" הקשיתי. שוב - הרמת כתפיים וחזרה על המשפט - עליכם לחזור ללה פאס. "אפשר להוציא ויזה כאן?" - "לא, רק בלה פאס!". ובכן, סיפורם של החבר'ה מהשולחן הסמוך במסעדה בפלאזה, שהיו בפרו שבועיים בדיוק לפנינו, התאמת עד שלב זה. בשלב זה, לקח התכמן שביניהם את הפקיד הצידה ודחף לידיו \$5 לכל מסורב עליה, וזה עבד. החלטנו שזה גם מה שאנו נעשה. יצאנו החוצה, ארגנו \$25 לחמישתנו ושלחנו אותם עם חמשת הדרכונים שלנו חזרה למשרדו של הבוס המושחת עם דני. דני הוא אחד מהישראלים, נושא דרכון ברזילאי ודובר ספרדית טובה. הוא נכנס פנימה וכעבור כמה דקות יצא החוצה בלווית המשופם, כאשר חיוך רחב על שפתיו. עד מהרה נשמע הצליל המתוק והענוג של החתמת הדרכונים ודני יצא החוצה ובישר ש"המשימה הושלמה בהצלחה". הנבזה דרש בהתחלה \$40 לכל אחד (!!!) ורק לאחר שדני שם בידיו את ה-\$25 עברו כולנו והבהיר לו ש"זה זה או לא כלום" הוא התרצה. כמה נחמד מצידו. "בואו נסתלק מפה כמה שיותר מהר, לפני שהם יתחרטו" הציע מישוה; אבל לא היה להיכן להסתלק כיוון שהמיניבוס פשוט נעלם. חיכינו לפיכך, מחוץ למשטרת הגבולות בלית ברירה, כעשרים דקות עד שהופיע המיניבוס. אך אבוי - הוא הצטמק! ממיניבוס בוליביאני מפואר ומרווח נותר רק אוטו פרואני עלוב עם מקום להרבה פחות אנשים. כמה שמחינו, לא עזר דבר. לאוטו הקטן והעלוב נכנסו האנשים משני המיניבוסים שהיו במקור בצד הבוליביאני. תהרגו אותי איך זה יכול להיות, אבל עובדה. בנוסף לכך עוד נכנסו שתי נשים פרואניות שנמרחו על גילי שישב ליד הדלת והבטיחו שהן תיכף יורדות. אבל לפחות היתה אוירה עליזה והיה כביש סלול. לידי ישב בחור פרואני חביב, סטודנט בן 21 מלימה, ואיתו ניהלתי שיחה ערה עד שהגענו כעבור שלוש שעות לעיירת החוף פונו (חוף אגם הטיטיקקה כמובן. אנו עדיין גבוהים, הרבה מעל הים).

הירידה מהרכב בפונו היתה לפי כל נוהלי הקרב המקובלים. סריקה בעיניים, ירידה מדורגת כאשר התיק הקטן תלוי מקדימה, הצבת שומרים מימין ומשמאל והעמסה מהירה של המוצ'ילים על הגב. פה אולי רצוי שאספר לכם על התדמית של הפרואנים. הדעות של המוצ'ילים הישראלים על הארגוניאם, הברזילאים או הבוליביאנים מאד מגוונות. יש דעות לכאן ולכאן. אך יש שני עמים לגביהם יש אחדות דעים מדהימה בין כל מאות המוצ'ילים הישראלים בכל הדורות: הצ'יליאנים הם זהב טהור ואילו הפרואנים הם חלאת המין האנושי! לא היה אחד שלא השמיץ את הפרואנים כמנוולים, שקרנים, גנבים, שודדים ומה לא. אפילו במדריך שיחור שלנו כתוב, למשל, על העיר קוסקו שהיינו בדרך אליה, שתושביה גנבים ושודדים ויש להיזהר מ"חלאת האדם המשוטטת בר ברחובותיה"!!! סיפורים על מוצ'ילות שמצמיחות כנפיים ועפות תוך שניות או חגורות כסף שנעלמות כהרף עין שמענו בלי סוף ומאנשים אמינים. מה הפלא שהשארנו את כל הפיננסים המיותרים בכספת המלון בלה פאס ושנקטנו משנה זהירות? אך מה אומר לכם, כיום, ביומי ה-11 בפרו ולפני היציאה ממנה, היה בסדר גמור. נכון, נתקלנו פה ושם בכמה יצורים שלא הייתי מזמין לחתונה שלי, אך הרוב המוחץ של הפרואנים שפגשתי ודברתי אתם היה בסדר גמור וחלק ניכר מהם היו ממש עלא-כיפאק. הפתעה כה נעימה מצידו של העם המושמץ. טפו-טפו, אף אחד לא כויס, נשדד או רומה (שוב - למעט התקרית בגבול) ואף לא היינו עדים לכוזב נסיון. אמנם פגשנו בפרו זוג חביב (אותו זמר בריטון מליל הסדר וחברתו) שתיקם נחתך ותוכנו נגנב מבלי שהם חשו בכך עד ששבו למלון (!) וחבר'ה אחרים שהיו עדים להעלמת מוצ'ילה ענקית לאמריקאי בקרון שלהם, אך לנו היה מזל. הנקודה היא שנקטנו כל כך הרבה אמצעי זהירות שזה לא היה רק מזל, כיוון שככל הנראה יש גבול אפילו לתחכומם, זריזותם וכשרונם של הפרואנים ב"העברות רכוש". לסיכום, כמעט כל הפרואנים בסדר גמור ומהחלק האחר שהוא קצת פחות נחמד יש להיזהר ולהמעיט את פגיעתם. אם עושים כך ומבליגים על השחיתות של חלק מהשוטרים או האנטיפטיות של מלצר או פקיד קבלה זה או אחר - ניתן להנות מאד מהטיול בארץ זו, או לפחות בחלקיה שאינם נגועים בצרה של הגרילה. כך אנו עשינו ואכן נהנינו מאד.

כעת, משסיימתי לסכם את הטיול בפרו, נתחיל לספר עליו: לאחר שירדנו כל העשרה מהאוטו וציוודנו עלינו, התנפל עלינו מישהו שהתנדב להראות לנו את המלון שהיה ברור לו שנלך אליו (ואכן הלכנו לאותו מלון, כי כל הישראלים הולכים לאותם מלונות בכל מקום) והציע לנו אפשרויות תיור למקומות שהיה ברור לו שנרצה לברר בהם (ואכן, ביקרנו בהם). אך אנו באנו לפרו עם טיול מוכן מראש ופרטים המעודכנים לשבועיים לפני כן, כך שהודינו בנימוס לבחור ואמרנו לו שאולי נקפוץ מאוחר יותר. הלכנו למלון "לוס אורוס" (זה השם של שבט האינדיאנים המקומי) ושם התמקמנו. לאחר ישיבת קבינט מהירה (חיים מת על הישיבות הללו) החלטנו כמה זמן ברצוננו לבלות במקום ומתי ברצוננו להמשיך בדרכנו צפונה לעיר קוסקו, מסמר הביקור בפרו. קנינו כרטיסי רכבת לקוסקו ליומיים לאחר מכן וסגרנו עם בעל ספינה על סיור למחרת באיי האגם המהווים את מקור המשיכה לפונו. רק יצאנו מדלת המלון וכבר התנפלו עלינו חצי תריסר נשים ב"שלום, שלום, קומפרה מה סניור". שלום - אין צורך לתרגם, אך "קומפרה מה" היא בקשה מנג'סת ששמענו אלפי פעמים ממאות רוכלות (וגם רוכלים) בפרו ופרושה "קנה ממני". הרוכלים בפרו כה עיקשים, כה נחושים, כה לוחצים שזה לא יאמן. הנשים הללו רדפו אחרינו לאורך רחובות, ארבו לנו בפינות חשוכות, חיכו לנו ברגע ההשכמה כמו גם בשעות הלילה ולא הניחו לנו לנפשנו. בבוליביה יש הרבה יותר רוכלים אך להם פשוט לא אכפת אם תקנה מהם או לא! כאן - לחץ כבד. הסברנו - לא רוצים, לא צריכים, אין כסף, תעופו ממני - אבל שום דבר לא עזר. גם אם קנית מהן משהו, הלחץ ירד לכמה דקות ואז חזר לעוצמתו הרגילה. הנשים ניסו למכור לנו סוודרים מצמר אלפקה בתואנות: "מוצ'ו טרבהו (הרבה עבודה), פורו אלפקה (צמר אלפקה טהור), בבה (יעני, צמר גור אלפקות), דובלה נו סימפלה (סריגה כפולה), לא שכבה אחת" וכו'. דקלום זה חזר באזנינו מאות פעמים. היו פעמים שהנשים רבו ביניהן - "אצלה זה מעורב בצמר למה, צמר סינטטי, עבודה במכונה וכו', קנה ממני!". מכיוון שהיו להן עבודות יפות, ובכלל דברי הצמר, הבד והעץ בבוליביה ובפרו מדהימים ביופיים - אכן קנינו. אם הייתי יכול הייתי קונה מהן בסיטונאות אך איך סוחבים את כל הדברים הנפלאים הללו לארץ? קניתי בסוף שני סוודרים יפים ונעימים לאחר עמידה עיקשת על המקת. כמה אבל שאני לא אוריד במחיר, האחרים יורידו יותר כיוון שפניהן המיוסרות של הנשים הללו, קולן המשתפך "או סניור, פור פאבור", תחנוניהן והסבריהן שהן השקיעו המון עבודה בסוודר ויופיו של הסוודר - כל זה שובר אותי הרבה יותר מהר. נכון שגם אם אני מוריד חצי מהמחיר הראשוני (ולפעמים מורידים אף הרבה יותר) הן עדיין מרוויחות יפה מאד, אך הדולר וחצי הנוספים שאולי אוריד מהמחיר לא שווים לי את רבע השעה הנוספת בויוכו ואת העימות עם תחנוניהן (המעושים, אולי) ושפיכת מצוקתן ופנייתן לטוב ליבי; ובכלל - עבורן זה אוצר שלם ועבורנו זה בקושי עודף במכולת. לכן אני משתדל לא להשוות מחירים עם ישראלים אחרים כי זה כל כך מעצבן אותי לשמוע ש"הייתי יכול להוריד בשקט עוד 50 מהמחיר" או "מה קרה לך, קניתי אותו דבר בחצי מחיר".

למחרת קמנו מוקדם בבוקר ויצאנו לשוק לקניית אוכל לקראת היום הארוך על האגם. כן - הן כבר חיכו לנו מחוץ למלון עם הסוודרים ואפיהן דבוקים לדלת הזכוכית של המלון. אחת מהן שניערתני בליל אמש בטענה "אולי מחר", קפצה עלי והזכירה לי ש"הבטחת לקנות היום". הסברתי לה שלא הבטחתי אבל היא שלפה את הסוודר שהיא זכרה שחמדתי אותו

בליל אמש והחלה לרדת במחיר. כעבור רדיפה לאורך שני בלוקים המחיר שהיא הציעה ירד כל כך והסוודר קרץ כל כך שנשברתי וקניתי. דחפתי את הסוודר לתיק ורצתי להדביק את החבר'ה שכבר התרחקו. הגענו לנמל ועלינו לספינה הקטנה והתחלנו בשיט. ה"קפטן" היה זקן שהיה לבוש בגדי שבת נהדרים (ואכן היה זה יום שבת) בצבעי שחור לבן ואדום וחבש כובע נהדר שמאד מקובל על האינדיאנים והאינדיאניות בפרו. לאחר שייט רגוע של כשעה וחצי הגענו לאיים הצפים האיים הצפים הם תופעה יחודית ומדהימה. האינדיאנים של שבט האורוס בחרו אזורים באגם בהם צמח גומא בצורה צפופה בתוך המים ודרכו את עשבי הגומא בשיטתיות עד שנוצרו מהם משטחים קשים. המשטחים הקשים הללו נראים כאיים הצפים על פני המים והם נעים עם הגלים. עליהם בנו שבטים אלה את בתיהם. הגענו לאיים המוזרים הללו ועלינו עליהם. עם כל צעד מרגישים את תנועת האו ואסור לדרוך חזק מדי פן יבקע חור במשטח. האי בו ביקרנו הוא הכי ותיק (150 שנה) והכי חזק ויציב מבין האיים. את פנינו קבלה שורת ילדים וילדות לבושי בליות בשירה! הם היו חמודים ונראו עצובים במקצת. אחד המקומיים הסביר לנו שכל כמה חודשים עליהם לשים שכבת קש או גומא (איך שזה נקרא) חדשה, אחרת האי מתפרק. בעונת הגשם יש לחדש את האי לעתים קרובות יותר. על האי היו בתי קש וכמה חיות כגון תרנגולות וחזירים והם באמת חיים שם בלב האגם! מדי כמה זמן הם שטים לפונו או לאחד האיים היותר "מוצקים" ומחליפים דגים שדגו בסחורה אחרת. הילדים התחננו לדולסה ומשנתנו להם סוכריות ופירות נפתחה מריבה נוראה ומכות וחלקם פרצו בבכי קורע לב. הבננה שחילקתי ביניהם גרמה אף היא להיסטריה נוראית. פשוט נורא לראות איך הם לבושים, איך הם חיים וכמה נדירים עבורם פירות וממתקים. אך מבטיהם העצובים והשותקים היו המזעזעים ביותר.

אח"כ המשכנו בשיט ארוך לאי טקילה. האי הוא גדול ויפהפה וחיים בו אנשים נעימים ונחמדים שרובם הסתובב באותו לבוש שבת יפה. אינני יודע אם זה כך עבור התיירים או שזה לבושם הרגיל, אך הוא יפה מאד. מהמזח יש לטפס לאי למעלה מאות מדרגות בטיפוס מתיש וקורע. אך מלמעלה מתגלה נוף יפהפה ופסטורלי של האגם הנהדר שמימדיו עצומים והאי עצמו כה יפה ושקט שהיינו בכיף מבלים בו כמה ימים. בכיכר המרכזית השלווה פתחנו שולחן ארוך ואכלנו ארוחת צהריים טובה. בסמוך ישבו ארבעה גברים בלבושם המסורתי ורקמו בחריצות חגורות צבעוניות. כאלה גברים ראינו באי גם במקומות אחרים - יושבים ורוקמים בשקט ובשקידה. נשים רוקמות - לא. קנינו חגורות ודברים ארוגים ורוקמים אחרים והמשכנו בדרכנו.

בדרך חזרה זכינו לראות שקיעה יפה ואדומה מעל האגם. בערב, בעיר, פגשנו עוד שביעה ישראלית וביניהם חבר'ה מוכרים כמו איציק (הצלע הרביעית בתחילת טיולנו בדרום אמריקה), איזי (הצלע הרביעית שהחליפה את איציק), טל "המזריקה" וידיד שלה ממושב עשרת - גל (בחור בן גילנו, טייס פנטום, לא פחות ולא יותר) ואחרים. במלון פגשנו עוד רבים אחרים. זה היה טוב כיוון שלמחרת עלינו על הרכבת לקוסקו, רכבת הידועה לשמצה בגנבים הרבים ששוקקים עליה. הגענו לרכבת בגודל של 17 ישראלים - כולם על אותו קרון של מחלקה ראשונה (קניית כרטיס למחלקה זולה יותר עלולה לעלות ביוקר רב, שלא לדבר על הנסיעה הלא נוחה). זה כבר חיסל את סיכוייהם של גנבי פרו. אך זה עוד כלום. ברגע שהסתערנו על הקרון החלה מלאכה קשירה, אבטוחים ונעילה של המוצ'ילות זו לזו ולמדפים. כל מוצ'ילה נקשרה בשרשרת, בכבל, במנעול רגיל או במנעול צרופים (כל המגוון הזה הופיע שם). זו היתה מלחמה! בכלל, חוץ מאתנו (חיים ואני) כולם שם בוגרי סירות, צנחנים, שריון וכד' ובצננוץ בעיניים ניתן היה לראות את השמחה אלי קרב - "רק נראה מי יעזי להתקרב למוצ'ילה". אפילו אני, שלרוב פחות מוטרד ומודאג ומתחיל להצפין כסף בכל מיני חורים מוזרים או לקשור בעשרים קשרים כל דבר רק מכיוון שכולם מסביב עושים כך ולא נעים, באתי מוכן עם כבל של אופניים שדייוד נתן לי לפני שנסע.

כשהחלה הנסיעה התחרטנו שלא לקחנו כדורים נגד בחילה. הרכבת הטלטלה בעוצמה רבה מעלה-מטה, ימינה-שמאלה, קדימה-אחורה וממש לא מובן איך היא לא ירדה מפהסים. כאילו ענק תפס אותה מלמעלה וניער אותה חזק. כשהיה צורך להחליף פסים, אז בכלל חשנו חבטות עזות. כל זמן הנסיעה התרוצצו בקרון רוכלים ורוכלות שהציעו סוודרים, כובעים, סיגריות, עוגות, פרות מבושלות (כך זה נראה - רבע פרה צלויה או מבושלת והחלק שאתה בוחר נקצץ בגרזן לנגד עיניך ע"י הצ'ולה הנמרצת) ועוד ועוד. הרגשנו כמו בתחנת רכבת. כעבור שעה בערך עצרנו בחוליאקה, המקום הכי מפורסם מבחינת גניבות, ושם נעמד רונן בפתח והתריע מדי פעם על טיפוסים חשודים. חוליאקה גם מפורסמת בדברי האומנות שלה ורובנו קנינו הרבה דברים מהרוכלות לאחר עמידה ארוכה על המקח. קניתי עוד סוודר.

היה זה יום הזכרון. לגל היתה גיטרה ומיכל נגנה בה ושרנו מדי פעם כמה שירים. אנו הרגשנו את יום הזכרון חזק מאד מכיוון שטל אבדה את בן דודה הטייס ואת הדוד שלה והיא לא עצרה מבעד דמעותיה. לפחות היינו כולנו סביבה והיה לה עם מי לדבר ולפני מי לפרוק את הרגשות. הנסיעה הארוכה בת 10 השעות (היא היתה אמורה להימשך 12 שעות אך התקצרה איכשהו) עברה בניחותא בהמון שיחות אישיות (מסוג שיחות הנפש שבכזה טיול ארוך רחוק מהבית מתנהלות

לפעמים), האזנה לווקמן, שירים וקלפים. בסביבות 17:00 נשקף הנוף היפה של קוסקו מימינו. זוהי עיר יפה וציורית השרועה בעמק (כמו לה פאס, אך עמק קטן בהרבה) וכמו בהגעה ללה פאס - מגיעים אליה ברכבת מלמעלה. מכיוון שטפטף גשם דק, לקחנו מהתחנה מונית למלון "הישראלי" שם התבררנו שאין מקום; אך לאחר לחץ כבד נמצא עבורנו מקום. כל האחרים שהלכו ברגל למלון והגיעו אחריו נאלצו לעבור למלון אחר, יקר יותר, אך למחרת הם עברו למלון שלנו.

ערב יום העצמאות. רחוצים ולבושים במיטב המחלצות יצאנו לחגוג. קצת קשה כאשר מספר החברה מגיע לעשרים וברחובות פוגשים רק עוד ועוד ישראלים. מכיוון שבקוסקו הכל מתרכז סביב הכיכר המרכזית אז פוגשים כל הזמן את כולם ולכן הנוכחות הישראלית המסיבית של עשרות רבות הודגשה מאד. בכל מסעדה או קפה מובטח שתפגוש ישראלים, בלובי של המלון יהיו תמיד כמה ישראלים, בהיותך בחדר במלון תשמע מבחוץ רק עברית ומספר המקומיים שפונים אליך בעברית פשוט מדהים ומפתיע - אך על כך מאוחר יותר.

היינו כאמור המונים, מה שדי עצבן מכיוון שבכאלו מסות עד שזזים לאן שהוא יוצאת הנשמה. אני הייתי על קוצים כיוון שהייתי רעב. בסוף התפצלנו ואני הלכתי עם עוד חצי פלוגה למסעדה איטלקית ששמענו עליה טובות. נכנסנו למסעדה הקטנה והסימפטית והתחלנו לעיין בתפריט. עד מהרה נכנסה חבורה של 4 גברים לבושים בפונצ'ויים בצבעי כחול ולבן והחלו לשיר. הם היו ממש בסדר ונהנינו מאד מהמוסיקה שלהם. אחרי השיר הראשון בירר אחד מהבחורים מאין אנו ואנו הסברנו לו שאנו מישראל ומלאו לה 42 שנה ושהם לובשים בגדים בדיוק בצבעי הדגל. הם היו מבוססים והמשיכו לשיר לנו. מדי פעם נכנסו פנימה רוכלים שהציעו סגירות. אז בהתחלה אומרים "נו גראסיאס" ואח"כ קצת פחות סבלנים אז אומרים "נו פומו" (לא מעשן) ובסוף כבר עונים באמת בחוסר סבלנות, כי כמה אפשר להגיד "לא". מצאנו עצמנו נותנים הרצאות בנושא עישון, כמה זה לא בריא, אבל חלק מהרוכלים, לרוב הילדים, מעיזים להתווכח ולאמר שזה דווקא כן בריא לעשן! המסעדה עצמה התגלתה כנפילה! חיכינו יותר משעה עד שהאוכל הגיע ואז גילינו שהפיצה בינונית והרביולי לא מבושל וקשה כאבן והספגטי שלי הגיע ירוק מתרד במקום אדום מעגבניות ואני שונא תרד. אני נשארתי רעב והלכתי לפיצריה (שם נמצא ספר המטיילים של הישראלים) וחיסלתי פיצה קטנה. המלצרים שם תחקרו אותי בעברית "מה קורה אחי?" (בהגייה ובהטעמה בסגנון עדות הצבא עם חי"ת גרונית) ופלטו מילים מקצועיות בעברית כמו "רוטב עגבניות", "שום", "זיתים" ועוד. בסוף אמרתי להם "שלום" והם אמרו לי "להתראות" והלכתי לפגוש את שאר החברה במסעדה בה קבענו להפגש. המסעדה היתה ריקה למעט שולחן אחד ארוך סביבו ישבו עשרים חברה ובראשם ישב איזו שהיה בעיצומה של בדיחה. כעבור חצי שעה הוא סיים אותה! כך החל גל של בדיחות ישנות ומשממות ואח"כ שרנו שירים קצת יותר מוצלחים מהבדיחות והחברה שאוהבים לשנות (גל הטייס וחברו טל הזמר בעל הקול העמוק והיפה) עודדו את האחרים לשנות, אך הפעם הם היו מאופקים יותר מאשר בסדר פסח ואף אחד לא רוקן את ארוחתו על הרצפה כמו אז. משנמאס לבעל המסעדה והוא רצה ללכת לישון עברנו לכיכר הסמוכה. זו "פלאזה דה ארמאס" ("ככר הצבאות" - כך קרויה כל כיכר מרכזית בכל ישוב שהוא בצ'ילה ובפרו. בתופעה זו לא נתקלנו בשום מדינה אחרת). כל דבר בקוסקו קורה בסביבות הכיכר הענקית והיפה הזו. הקתדרלה הגדולה היתה מוארת בצורה פנטסטית ומעל לגבעה הרחוקה האיר במלוא הדרו ישו הצלוב - פסל המהווה העתק מוקטן של הפסל המפורסם של ישו על הר הקורקובאדו בריו דה ז'ניירו ואף מכונה בפי המקומיים "האחיין של הקורקובאדו" (אגב - הוא הוענק לעיר במתנה ע"י משפחה פלשטינאית עשירה). ישבנו בכיכר 21 ישראלים ועשינו שמח והרבה רעש והמקומיים הבוודים שעברו שם הסתכלו עלינו בהשתאות. חלק ניכר מהאנשים האחרים שהסתובבו באזור היו ישראלים... כיבוש מוחלט.

אולי זה המקום להסביר מהו מקור המשיכה לעיר קוסקו ולמה בחרנו לבקר למעשה רק בה מכל הטוב שמציעה פרו. אז ראשית, היא קרובה לבוליביה ובאזור שלה יש שקט יחסי ואין בעיות, מהומות, רציחות ופיגועים כמו באזור לימה הבירה או באזור הווארו היפהפה והמלהיב אך המסוכן. אך הסיבה העיקרית היא שזו היתה בירת האימפריה האינקאית ובה ובסביבתה פזורים אתרי אינקא מעניינים ובראשם העיר האינקאית האבודה שנתורה כמעט כשהייתה - מאצ'ו פיצ'ו. אז קצת היסטוריה: מהמאה ה-11 ועד בוא הספרדים בתחילת המאה ה-16 הלכה והתרחבה בדרום אמריקה האימפריה האדירה של האינקא. זו השתרעה מקולומביה שבצפון ועד מרכז צ'ילה בדרום על כשני מיליון קמ"ר ומנתה כ-20 מיליון תושבים! האינקאים ("אינקא" היה תוארו של השליט) הפעילו שיטות כלכליות וחברתיות חדישות, פרצו דרכים אדירות, בנו עצים ומקדשים והשליטו דת חזקה מאד. עד זמנו של האינקא התשיעי בשושלת, שעלה ב-1438, ערך שבט האינקא מלחמות מקומיות בלבד, אך החל מזמן זה התחיל השבט במסעות כיבושים ושעבודים ע"י צבא שהוקם והשבט הפך לאימפריה שהלכה והתרחבה וכפתה את פולחן השמש על כל מי שסופח לה. סופה של האימפריה היה אומלל מאד: באמצע 1532 נחת בחוף פרו כח ספרדי בן 180 איש. האינקא דאז - אטאויפה - בזוכרו את המסורת העתיקה שהיתה בארצם שספרה על אל לבן שעזב את הארץ בדרך הים והבטיח לשוב, הניח שהאלים חזרו. הוא יצא לקבל את פני הספרדים ונעצר. ראש הכוח הספרדי, פיזארו, הבטיח לשחררו תמורת כופר זהב עצום. האוצר הועבר לספרד (ונעלם שם)

אך פיזארו לא שחרר את האינקא בהבינו שהדבר מסוכן לספרד. האינקא הואשם בכך שהוא מהווה סיכון לספרד ובהאשמות רבות אחרות ונידון למוות בשריפה. ברגעיו האחרונים הוא התנצר ולפיכך הומרה השריפה בחניקה. הוא הוצא להורג בסוף אוגוסט 1533 ואיתו נפלה האימפריה שלו.

הספרדים דאגו להרוס ולהשמיד כל זכר לאימפריה. חלק מהמבנים הם לא הצליחו להרוס עד היום, כמו גם רעידות האדמה שתקפו את פרו והרסו רבים מהמבנים בה, מכיוון שהאינקאים היו בנאים מעולים ויצרו מבנים מדהימים באבני ענק מסותתות למופת. כשעומדים ליד חלק מהשרידים הללו, קל להבין מדוע הם שרדו. לפחות דאגו הספרדים קצת לרשום ולתעד את אשר ראו וזה מקור האינפורמציה העיקרי על האימפריה (בצד הממצאים הארכיאולוגיים) שכן לאינקאים לא היה כתב ולכן הם לא הותירו אחריהם מסמכים כתובים. אחד מכותבי תולדות האינקאים היה בן של נסיכה אינקאית ושל חייל ספרדי והוא כתב את כתביו בספרד. עוד כמה מילים על הדת האינקאית: בראש העולם ניצב אל השמש, אינטי. זהו גם שם המטבע הנוכחי של פרו שערכו האחרון היה $1\$ = 33000$ אינטיס (!) וזה דוהר מעלה כל הזמן. המטבע הקודם, שהיה שווה לאלפית האינטי, היה קרוי "סול דה אורו", כלומר שמש זהב. האינקא השליט נחשב לבנו ולנציגו עלי אדמות של האינטי ומכאן כוחו העצום וסמכותיו הבלתי מוגבלות. אשתו היא אלת הירח (אחראית על לוח השנה, מועד הפולחן וכו') והיה גם אל הגשם ואלת האדמה עליה כבר שמעתם, הלא היא הפצ'ממה. היו גם אלי הרעם והקשת בענן, ועוד אלילים קטנים ופחות חשובים. לכולם הוקמו מקדשים והוקרבו קורבנות. בזמנים מיוחדים כמו בצורת קשה, רעב, מגיפה או תבוסה צבאית אף הוקרבו קורבנות אדם.

נחזור לסיפורנו. ביום העצמאות קנינו בלשכת התיירות כרטיס משולב לכל אתרי האינקא: הם מחולקים לאתרים שבתוך העיר (רובם כנסיות שנבנו על שרידי מבנה אינקאי), לאתרים הקרובים לעיר (4 אתרים בטווח של עד 9 ק"מ מהעיר), ועוד 4 אתרים רחוקים יותר. אין אפשרות לקנות כרטיסים בודדים אלא רק עסקת חבילה זו. אח"כ סגרנו עם סוכנות נסיעות על טיול למחרת לאתרים הקרובים בלווי מדריך. יתר היום הוקדש לקניות ארטסניה (דברי אומנות), אכילה (יש המון בתי אוכל טובים בעיר), פטפט עם חבר'ה ישראלים וחבר'ה אחרים מהרכבת (פוגשים כל הזמן תיירים אחרים שנסעו איתך לאיזשהו מקום, כיוון שהכל בעיר טוב, כאמור, סביב הכיכר המרכזית) וביקור בחלק מהאתרים שבעיר, שהכרטיס מקנה אליהם כניסה. ביקרנו בקתדרלה הראשית שניצבת באותו מקום בו היה ארמון האינקא ובכנסייה יפהפיה אחרת - לה מרסד - שם יש חצר פנימית יפה בסגנון ספרדי, וחדר בו שמורות מתנות שקבלה הכנסייה. אחת המתנות ממש מדהימה - תשמיש קדושה בגובה 1.30 מ', משקל 22.25 ק"ג העשוי כולו זהב ומשובץ 1518 יהלומים ו-615 פנינים! ממש מסנוור. התשמיש היה בשימוש במיסת האדורציה (מה זה?) עד 1945.

למחרת היה חג הפועלים, אחד במאי. בשורת הקומוניזם הגיעה עד כאן והאינדיאנים המקומיים נראו מאד מתלהבים מכך. היה טקס מרשים בככר המרכזית ובשל הנוכחות המשטרית הכבדה אף הרשיתי לעצמי לשלוף מצלמה ולצלם אך עדיין עם נקיטת הרבה זהירות. ב-11:00 נפגשנו במשרדי הסוכנות שארגנה את הטיור - 20 ישראלים, 2 בריטים וונצואלי אחד איתו התיידדתי. הטיור החל בביקור בפסלו של ישו, דמוי הקורקובאדו, המשקיף על העיר וממנו יש תצפית אדירה על העיר היפהפיה. בסמוך מצוי אחד מאתרי האינקא המרשימים ביותר הקרוי סאקסאי-וואמאן. זהו מבנה עצום החולש על העיר שהיה בנוי קומות קומות. הקומה הראשונה הורכבה מאבני ענק שמסותתות בכזו קפידה כך שהן הוצמדו זו לזו ללא שום מלט או חומר אחר ואפילו צמחים לא מצליחים לצמוח ברווחים שביניהן, כיוון שהרווחים הם מינימליים. עבודת הסתתות מרשימה אך יותר מכך - הדרך בה הצליחו לגרור מעבר לנהר אבנים כה ענקיות שהגדולה שבהן שוקלת 361 טון!! לא היו להם גלגלים (וזה ממש משונה בתרבות כה מפותחת) כך שהתעלומה מחריפה. בקומה השנייה היו אבנים יותר קטנות ובקומה השלישית היו אבנים עוד יותר קטנות (אך עדיין מספיק כבדות). הספרדים הרסו בעיקר את הקומה האחרונה, הקלה יותר להריסה וגלגלו את האבנים המסותתות לעיר קוסקו שמתחת ובנו בהן את בתיהם. למה שימש מבנה ענק זה? יש אומרים מבצר, יש אומרים מקדש. כל אחד אומר מה בראש שלו, כך שיש כאן יותר השערות מעובדות מוכחות. באתר זה נערך בכל 24 ביוני פסטיבל השמש (האינטי-ראימי) שהוא מסורת מימי האינקאים. ביקרנו באותו סיוור בן 4 שעות גם במקדש חצוב בסלע ובעוד מקום ששימש תחנת רענון ורחצה שם שתינו סוף סוף מים קרים, טעימים והיגיניים, בלי כלור או חומרים מטהרים אחרים. היה טעים.

יום המחרת עבר בלבטים קשים: איך להגיע למצ'ו פיצ'ו, אתר האינקא המפורסם ביותר ואולי האתר הכי חשוב בכל פרו? האפשרויות הן רכבת או טרק מפרך בן 4 ימים שמתחיל בפס גבוה ומאד קשה ומסתיים בטיפוס על רכס שבסופו מתגלה פתאום העיר האבודה הפרושה למטה (דרך זו קרויה Inca Trail ולפיכך זכתה הדרך ברכבת לכינוי Inca Train). מכיוון שנותרנו רק ארבעה בנים שזמנו לצאת לטרק זמננו היה מוגבל כך שלא יכולנו להרשות לעצמנו לעשות את הדרך ביותר מדי נחת ושלווה החלטתי שאני מוותר, כי לא בא לי לרוץ רק כדי להגיע. גם האחרים לפיכך לא יצאו, כי שלושה זה מעט מדי ומסוכן. אז במקום להתחיל להתרוצץ ולערוך קניות של אוכל ודלק ושאר דברים לטרק, יכולנו להמשיך ולהסתובב

בניחותא בעיר. ביקרנו בכנסיה שהיא עצמה חסרת חשיבות, אך יש בה בימת פולחן מדהימה החרוטה כולה בגזע עץ אחד. העבודה ממש מרהיבה ביופיה וברמת הדיוק והפרוט בה וגם בגודלה העצום. מחוץ לכנסיה, בהלכנו ברחוב, שמענו פתאום קול מימינו שאמר בשקט "קנה מני חבר" (הטעות במקור). מקור הקול היה נער כבן שנים עשרה שניסה למכור דברי עץ. כששאלתי אותו נדהם בעברית "מה אמרת?" הוא חזר על כך ואף הוסיף "בקשה". לאחר שיחונת קצרה בעברית ובספרדית הוא נפרד מאיתנו ב"ליתאות" (מתוך חרדה לשפתנו תיקנו אותו כמובן ל"להתראות"). אגב, אם כבר אני מספר על שליטת המקומיים בעברית, אז עוד מקרה מצחיק שקרה לי ולחיים בהלכנו בכרך המרכזית: ילדון בגובה דשא ניגש אלינו מאחור ואמר "לצ'חצ'ח?". חיים לא הבין כלל מה אומר הילד עד שהבחין בערכת צחצוח הנעליים שהוא החזיק בידיו. מקרים אלו שקורים לנו הרבה - תמיד מפתיעים ומצחיקים מחדש.

למחרת בצהריים עלינו על הרכבת לכפר אגווס קליינטס ("מים חמים") ממנו יוצאים למצ'ו פיצ'ו. הנסיעה בת 4 השעות החלה בנסיעת זיג זג קדימה ואחורה במעלה ההר שכן רק כך מסוגלת הרכבת שם לטפס מעלה מהעמק בו שוכנת קוסקו. חוץ מכך הדרך היתה יפה ועברה במהירות. הכפר אגווס קליינטס שוכן משני צידי המסילה בלב אזור פראי עד להדהים: בסמוך למסילה עובר נהר עצום בו הזרימה מחרישת אוזניים ומכל עבר סוגרים על הכפר הרים כה תלולים ששיפוע חלק מהם קרוב מאד לאנכי. מי שסובל במקומות צרים, בוודאי לא ירגיש בנוח בכפר שמוקף בזקיפים המפחידים הללו שמתרוממים במרחק כה קטן ממנו מהאדמה אל השמיים. מקום מיוחד - אין ספק. מה שעוד מיוחד בכפר זה שלמרות ששמו "מים חמים" אין בברזים מים חמים בכלל כך שנאלצנו לדלג על מקלחת. השם של הכפר בא לו בשל בריכות המים החמים שיש בו וכן רחצנו למחרת.

ביום ששי קמנו ב-05:00 בבוקר ויצאנו לדרכנו למצ'ו פיצ'ו. זוהי העיר האינקאית היחידה ששרדה בשלמותה. במשך שנים חיפשו את העיר שלא היה ברור אם היא אכן קיימת או לא, עד שב-1911 מצא אותה בלב הג'ונגל הארכיאולוג האמריקאי בינגהאם, שזכה כמובן בתהילת עולם והעיר הפכה במהירות למסמר תיירותי ומדעי כאחד. העיר שוכנת על אוסף ונתחמת משני צידיה בכיוון האחד בשני מתלולים קשים לטיפוס המגינים עליה היטב ובשני צידיה האחרים בשני צוקים תלולים אף הם. מיקום מאד מיוחד שבא כנראה להגן על העיר מתקיפות. ואכן - טיפוס על הצוקים לצורך הגעה לעיר היה מפרך מאד. לא ברור מדוע, אבל העיר ננטשה לפני בוא הכובשים הספרדים. הגרסה ששמענו היתה שהיא ננטשה במצוות האינקא בשל סיבה לא ברורה, נמחקה מהזכרון הלאומי כאילו לא היתה, ובשל כך לא מצאו אותה הספרדים והיא זכתה להישרד. אך קבוצה של ארכיאולוגים פרואנים שפגשו חברינו טל, איזו ושות' סיפרו שהספרדים ידעו טוב מאד על העיר אך מכיוון שהיא ננטשה לא היה טעם להרוס אותה. בכל מקרה, העיר שנחשפה מצמחיית הג'ונגל שהסתירה אותה במשך מאות שנים, אכן שמורה במצב טוב ונותנת אפשרות ללמוד מקרוב על חייהם של האינקאים.

לאחר ארוחת בוקר התחלנו בהליכה לאורך מסילת הרכבת, כ-20 דקות. היה עלינו לעבור שתי מנהרות חשוכות, בודענו שרכבת הבוקר צריכה להגיע כל דקה, אבל למרבה השמחה הרכבת עברה בטרם הגענו למנהרות, כך שיכולנו ללכת בתוכן בנחת. בדרך חזרה משעברנו במנהרות, נאלצנו לרוץ כיוון שהרכבת טרם עברה ואם היא היתה עוברת כשאנו בפנים זה היה יכול להיות לא נעים. לאחר שהגענו לתחנת הרכבת מצ'ו פיצ'ו, עברנו את הנהר והתחלנו בטיפוס המפרך והמייגע. יש שביל תלול להולכי רגל ויש דרך עפר מתפתלת לכלי רכב שהיא הרבה יותר ארוכה. חיים ואני הגענו ראשונים וחיכינו הרבה זמן לטלי וגילי ולמיכל ורוגן שהלכו בדרך העפר הנוחה אך הארוכה מאד. בכניסה לאתר נתקלנו שוב בנחמדות הפרואנים כלפי תיירים. ראשית - המחיר \$10 (!) בעוד שהפרואנים משלמים פחות מאחד חלקי 15 מהמחיר! שנית - הקופאי סרב לקבל משום מה דולרים ורצה אינטים. בקושי רב הצלחנו לגרד מספיק כסף מקומי מכולנו. זה היה מוזר כיוון שנועם ואוסנת, זוג שנכנס שעתים לפנינו, סיפרו שהקופאי ניסה לשכנע אותם לשלם בדולרים! כמו כן, כולם אמרו לנו שניתן לשלם בדולרים! פשוט קריזה פרטית של הקופאי.

מיד בכניסה יש שלט המנציח את מגלה העיר, בינגהאם. העיר מטופחת במדשאות ופועלים רבים עובדים שם כל הזמן. הפרואנים, בניגוד לבוליביאנים, דואגים לשמר את עתיקותיהם (יש להם כסף רב מכל התיירים שהם עושקים). מעלה ומטה משתרעות טרסות רחבות ורבות מאד ששמשו לגדול המזון. שוטטנו בין הבתים ובתוכם, ברחובות הצרים ובמקדשים. בנקודה המרכזית, שמוגבהת מעל העיר, היה שעון שמש גדול, שאמור היה לרגש אותנו אך משום מה לא התפעלנו כלל. המשכנו לטייל בעיר וממקום גבוה אחר בה יכולנו לראותה פרושה לפנינו במלא הדרה. המראה פשוט מדהים, כפי שתוכלו להתרשם מהתמונות. חבל רק שהגענו מאוחר מדי, לאחר שהתיירים הרבים כבר הציפו את העיר בהמוניהם, אך זה לא פגם בחוויה. אחד הדברים המרשימים ביותר, הרבה יותר ממבני האבן הדוממים, הוא להשקיף מטה ולראות את המדרון התלול שהגן על העיר. נראה לי שגם אם הספרדים היו רוצים לכבוש את העיר, אם היא היתה מיושבת כשהגיעו, הם היו זקוקים למסוקים ולכוח צנחנים, אחרת המשימה היתה כמעט בלתי אפשרית. בקיצור - הביקור במקום מאשר את גודל האגדה והמיתוס סביב העיר האגדית.

ירדנו שוב במדרון התלול, למרות שיש אוטובוסים, כיוון שמחיר הנסיעה בת הדקות הספורות מטה הוא יותר מ-5 דולר. באותו ערב רחצנו בבריכות המים החמים - קינוח מוצלח ליום מפרך. אח"כ אכלנו במסעדה נוראה שנועם ואוסנת המליצו עליה (הם קבלו על כך שטיפה ממני כשפגשנו אותם שוב בקוסקו) והיינו עדים לחגיגות החג הדתי שלושה במאי, למרות שהתאריך היה הארבעה במאי!!! יש להם איסרו חג או שהם חגגו זאת יום אחרי כיוון שהם בגולה? בכל מקרה, המוסיקה שנוגנה בחצוצרות ובתופים בככר היתה כל כך גרועה ומבישה שאין טעם אפילו לקטול אותה. כן, גם שם נוגנה הלמבדה מעוררת החלחלה כאשר החצוצרה לוקחת ימינה, הטרומבון מושך שמאלה והתופים שמים להם רגל. בקיצור, זה נשמע יותר כמו כיוון כלים לפני הופעה מאשר ההופעה עצמה. אגב - פרו בכלל חוגגת כל הזמן וכל יום כמעט ראינו תהלוכות ברחובות קוסקו, לרוב עם צלבים (כלומר, הנושא דתי), בתחפושות ובלעדיהן, קולות יריה ונפץ, פעמוני כנסייה מצלצלים... ממש מוזר.

למחרת על הבוקר קנינו כרטיסים לרכבת בחזרה. מחירם קפץ באותו בוקר מ-100,000 אינטיס ל-140,000 אינטיס! התנחמנו בכך שלפחות כיוון אחד עשינו במחיר הישן. הגענו לקוסקו בחצי היום ובאותו יום בעיקר אכלנו ודברנו... בכל יום אני מתעורר בקוסקו ב-05:00 לצלילי תרנגול ענק שמקרר בעוצמה של רמקול בהופעות רוק. ביום ראשון, אחרי שחזרנו לקוסקו ממצ'ו פיצ'ו, העירו אותי פעמוני הכנסייה שהחלו פתאום לצלצל בהיסטריה ובלא הרף, כאילו לוליין ניתלה על החבל ולא הפסיק להתנדנד. הספקתי להרדם שוב וכעבור שעה צלצל הפעמון, הפעם של השעון המעורר. ביום זה יצאנו לסיור, עם אותה סוכנות, לאתרי האינקא הרחוקים מהעיר. התחלנו בצ'ינצ'רו שהוא אתר מאד עלוב אך יש בו שוק חביב. הגענו מוקדם מאד וראינו את הרוכלים מגיעים אט אט, עם שקיהם על גבם והם פורשים אותם על המדשאה. מהרבה רוכלים קיבלנו הצעות מחיר "במיוחד בשבילנו" לכבוד ה"פרימרה ונטה" - המכירה הראשונה של היום. היו שם דברים נפלאים אבל כמה אפשר לקנות? יש מנטות (בדים צבעוניים רחבים), דלעות קטנות ומצוירות ביד אומן, כלי נגינה, סוודרים, חגורות רחבות וצבעוניות, צעצועים העטויים בצמר אלפקה רך מאד ועוד. ממש דברים יפים ולמרות המחירים הנוראים שהרוכלים קובעים במיוחד לגרינגוס (התיירים) עדיין כדאיים אפילו לפני המיקוח שיכול להוריד חצי מהמחיר ויותר. אח"כ המשכנו, דרך עמק האורובמבה היפה, ששימש בימי האינקאים רצועת התישבות חקלאית ועדיין משמש ככזה, לאויניטיטמבו (נראה לי שהשמות המסוככים הם אלו שהרגו את האינקאים). שם מצוי מבצר ענק הבנוי כמבנה טרסות גדול-מימדים ובו התבצר האינקא מנקו ומשם תקף את הספרדים שצרו עליו. הבניה מעוררת התפעלות ולמרות שהרוב בנוי באבנים קטנות, יש גם שם כמה סלעי ענק מסותתים שהבאתם מעבר לנהר, מהמחצבה, הצריכה עבודת נמלים מתישה. ניתן להבחין שם גם באגף ששימש ככלא ובו תאים חצובים בסלע ובהם חורים להעברת השלישלאות לקשירת הידיים והרגליים.

אח"כ המשכנו לאתר האחרון - פיסאק. גם שם מתנהל ביום א', בכפר, שוק חביב גדול בהרבה מהשוק בצ'ינצ'רו ובו מגוון מוצרים הרבה יותר רחב. יש גם דברי עץ ומתכת, פסלים, מוצ'ילות ארוגות, שטיחים וכן הלאה. פה כבר חלה שבירה בקרב חלק מאתנו והבנות קנו שטיחים ומוצ'ילות. אין מה לעשות - אף אחד לא יכול להתנזר לחלוטין מקניות בארצות האנדיות (בוליביה, פרו אקוודור וקולומביה) ורק חבל שלא ניתן לקפוץ אליהן מת"א למסע קניות מרוכז. לאחר מכן טיפסנו במיניבוס מעלה עד שנגמר הכביש ואז הבנו שעלינו לטפס ברגל עוד ועוד, כדי להגיע לאתרים הארכיאולוגיים. מחוץ לקוסקו - הם תקעו הכל בגבהים, האינקאים הללו! לכל דבר צריך לטפס באויר מזולל חמצן. בחיי שהספרדים רק עשו עימם צדק... מיכל וטלי הודיע ש"זהו זה". הן לא מטפסות עוד כדי לראות כמה אבנים נוספות. גם האחרים לא קפצו משמחה. אפילו אני, שנחשב להכי משקיען והושמצתי כבר שאני מעיר את חברי ב-06:00 בבוקר כדי להתחיל ולטייל (השמצה פרועה), הבעתי הסתייגות מסוימת מהטיפוס ואמרתי שגם מלמטה ניתן להתרשם מאיכויות הבנייה האינקאית. אך למרות בקיעים אלו שהתגלו בהתלהבותנו לתייר וללמוד, טיפסנו. לא התאכזבנו. שוב - טרסות מרהיבות, נוף מדהים ושרידים מרשימים. צלע ההר ממול היתה מנוקבת כמסננת: שם, במקום קשה מאד לגישה, נטמנו המתים בתנוחה עוברית, אך מרבית הקברים נבזזו ע"י שודדים ונותרו מהם רק חורים. גם המצודות בהן היינו היו מעניינות והשריד הכי מרשים שם היה שעון שמש שעולה בהרבה על זה שבמצ'ו פיצ'ו. היה בהחלט מעניין ושווה את המאמץ, למרות שאני רחוק מלהתלהב מארכיאולוגיה.

יומנו האחרון בקוסקו עבר במנוחה ובהשלמת קניות, אך הכי חשוב - פרידות מחברים ותיקים. איציק, איזי, טל, גל ועוד רבים - המשיכו הלאה בטיולם בפרו ואילו אנו שבנו למחרת לכיוון לה פאס. היה קצת עצוב, אבל רובם חוזרים לארץ בחודשים הקרובים. הרגשתי קצת כמו בסיום קורס בצבא, ביחוד בקטעי החלפת הכתובות... היומיים הבאים עברו בנסיעה חזרה ללה פאס. ביום הראשון נסענו חזרה ברכבת לפונו - הפעם היינו רק 10 ישראלים אבל היו שם עוד המון תיירים חזורי רוח קרב. כשעצרנו בחוליאקה, בשעות החשיכה, החלה המלחמה. זה המקום הכי מועד לפורענות. החלונות והדלתות נסגרו תוך שניות, עוד בטרם עצרנו והפנסים נדלקו והאירו על המוצ'ילות הנעולות והקשורות למדפים. הנהלת

הרכבת מצידה, נלחמה בנו ע"י כך שרק בקרונות התיירים לא הודלק האור (וזה כבר דבר ידוע וישן) וע"י כך שהיא עצרה שם ללא כל צורך למשך חצי שעה, כדי לתת מקסימום סיכוי לגנבים. אחד התיירים כויס, אבל למעט תקרית זו, הרגשנו בטוחים למדי במבצר שיצרנו לעצמנו בקרון. כשהגענו לפונו קיבל את פנינו נהג מקומי ובידו פתק עם שמותינו. נועם ואוסנת שהגיעו לפונו יום לפנינו, שכרו אותו לצורך המשך הדרך ללה פאס ושלהו אותו שיביא אותנו מהרכבת למלון. מכובד. נסענו אתו למחרת ללה פאס אליה הגענו אחה"צ. הרגשנו כאילו אנו חוזרים הביתה, שהרי בלה פאס בילינו הכי הרבה זמן וכמו כן יצא לנו לשוב אליה פעמים רבות (מהאינקא-טרייל, מהטואיצי', מטיחואנקו, מפרו). בהגיענו למלון קיבלה אותנו פקידת הקבלה בחיוך רחב ("או סניור טסה, ברוך הבא, או סניוריטה..."). אפילו קיבלנו את החדר הוותיק שלנו - חדר מספר 10! בערב, אצל הזאב במסעדה, נדהמנו לראות פתאום כל כך הרבה חבר'ה מוכרים שכבר חודשים רבים מאז ריו דה ז'ניירו לא ראינו אותם והיינו בטוחים שהם כבר בארץ (כך גם הם חשבו לגבינו). אלה החבר'ה שהשתקעו הרבה בברזיל. זהו - יומיים אחרונים של סידורים, קניות והכי הרבה - אריזות - בלה פאס. בעוד כמה שעות אנו נמריא לאיי הגלפגוס, דרך לימה ואקוודור. אז כאן אני אסיים את הסיפור הלפני אחרון.